



**1990 – 1999**  
Uppdaterad 2013-02-18

## KRONOLOGI ÖVER FLYGET I SVERIGE

### 1990

♦ *Tyska demokratiska republiken, DDR, och Tyska förbundsrepubliken, BRD, blir 3 oktober ett enat Tyskland.*

SAS kan tack vare järnridåns fall under året etablera flyglinjer till Riga, Berlin och Prag m fl platser.

Koncessionsnämnden för miljöskydd ger Saab tillstånd att öka årsproduktionen från 50 till 100 flygplan.

Under 1990 totalhavererade fyra flygplan i flygvapnet, varvid tre förare omkom.

Företagen Heli AB, Jämtlands Aero AB, Sterner Aero AB och Östersunds Helikopter går samman och bildar Heliflyg AB med bas i Borlänge.

Svenska HelikopterService AB får tillstånd att bedriva IFR-utbildning, helikopter.

Skärmflygandet blir efter några års fri tillvaro inordnat under Svenska Flygsportförbundet.

**1990, 14 januari:** 50-årsminnet av F 19, det svenska frivilligförbandet i Finland, firas genom avtäckandet av en minnessten i Olkkajärvi.<sup>1</sup>

**1990, 23 januari:** Tre personer omkommer då en Piper Navajo havererar norr om Hudiksvall.

**1990, 30 januari:** Luftfartsverkets styrelse föreslår med knapp majoritet att Bromma flygfält läggs ned.

**1990, 11 april:** Linjeflygs första av sex beställda Boeing 737-500 anländer till Arlanda efter en flygning från Seattle. Man hade sedan hösten föregående år hyrt in ett plan av denna typ från Maersk Air.

**1990, 20 april:** De två ombordvarande omkommer när en Cessna 210R störtar strax väster om Sala.

**1990, 4 maj:** Gripen-prototyp nr 2 gör den första flygningen med en Gripen efter haveriet drygt ett år tidigare med den första prototypen.

**1990, 18 maj:** På F 10 i Ängelholm premiärvisas den J 22 som en grupp entusiaster restaurerat till rullbart skick.

**1990, 29 maj:** Två personer omkommer då en Rans S-6 ultralätt störtar på Eslövs flygplats.

**1990 juni:** Linjeflyg köper ytterligare fyra Boeing 737. Det innebar att bolaget disponerade totalt tio.

**1990, 9 juni:** En ung sovjetisk kapare tvingar genom att hota med falska handgranater en T-154 från Aeroflot att flyga till Arlanda och landa där. En liknande händelse inträffar 30 juni.

**1990, 29 juni:** Det sista och 329:e exemplaret av Saab 37 Viggen överlämnas av Saab till flygvapnet. Flygvapenchefen (CFV) Lars-Erik Englund överlämnar så planet till major Thomas Karlsson, chef för tredje divisionen på F 16 i Uppsala.

**1990, 29-30 juni:** Anders Hellström blir nordisk mästare i precisionsflygning vid tävlingar i danska Rungsted.

**1990, 12 juli:** Tre personer omkommer och en person blir svårt skadad vid två flygolyckor i södra Uppland: nära Ultuna och på Långtora flygfält nära Enköping.

**1990, 24 juli:** De 34 svenska deltagarna i det internationella besöksutbytet av flygmilitärt intresserad ungdom anträder sin resa till olika delar av världen genom att från F 16 flyga till den amerikanska basen i Frankfurt i västra Tyskland.<sup>2</sup>

**1990, 9 september:** Arlanda flygplats råkar ut för totalt elavbrott under flera timmar och många flygplan får dirigeras till alternativa landningsplatser inom och utom landet.

**1990, 10 september:** Bilspedition köper SAS andel i Linjeflyg för 475 miljoner kronor.

**1990 oktober:** Postens dotterbolag Falcon Cargo köper tre Boeing 737. När de inte användes för nattliga postflygningar hyrdes de ut till Linjeflyg. Verksamheten togs över av SAS/LIN 1994 med Boeing 737.

**1991**

♦ *Med Mikhail Gorbatsjovs avgång 25 december upplöses Sovjetunionen och ersätts av 15 självständiga stater.*

Ericssons flygburna radar PSR 890 presenteras. Den ansågs nästan lika bra som en AWACS men till betydligt lägre kostnad. 1993 beställde försvaret tre anläggningar att monteras på modifierade exemplar av Saab 340.

Lars Kylberg efterträder Georg Karnsund som VD för Saab-Scania.

Sista Dornier Do 27 i arméns tjänst överlämnas till Flygvapenmuseum.

För första gången utexamineras en kvinna, Anna Maltinger, från Krigsflygskolan på Ljungbyhed.

Under 1991 totalhavererade tre flygplan inom flygvapnet, men ingen person omkom.

Fyra av Flygvapnets HKP 4 överförs till marinen och övriga sex säljs till Kanada.

Rikspolisstyrelsens ambulanshelikopterverksamhet upphör men man får dispens för helikoptern i Göteborg som får fortsatt användas dagtid fram till årsskiftet 1996-1997.

**1991 februari:** Regeringen gör helt om i frågan om avreglering av trafikflyget: senaste bud är att SAS/LIN får konkurrera med sig själva på valfria villkor. ??)

**1991 april:** CFV äskar större anslag. Alternativt måste F 13 Norrköping, F 10 Ängelholm och F 6 Karlsborg läggas ned.

**1991, 1 maj:** SAS börjar dagliga flygningar till Tokyo med Boeing 767.

**1991 juni:** Den sovjetiske pilot, som sköt ned det svenska signalspaningsplanet, en Douglas DC-3 ur flygvapnet 13 juni 1952, är identifierad och utfrågad av representanter för Sverige.

**1991, 1 juli:** Efter att tidigare ha tillhört artilleriet blir arméflyget nu eget truppslag. Överste Sven-Olof Kuoppola utnämns till den nyinrättade befattningen som arméflyginspektör. Arméstabens flygavdelning upphör och ersätts av Arméflygcentrum i Boden som 1994 byter namn till Arméns flygcentrum, AFC.

**1991, 1 juli:** Som en följd av sjukvårdslagens omarbetning överförs ansvaret för luftburna ambulanstransporter från Rikspolisstyrelsen till kommuner och landsting. (I kraft först 1 januari 1992?)

**1991, juli:** Företaget Norrlandsflyg AB köper en Aerospatiale AS 355F2 helikopter för att uppfylla LFV kommande krav på tvåmotorsäkerhet.

**1991, augusti:** Den sista J 35J Draken levereras till F 10 Ängelholm. Därmed har 66 J 35F under fem år konverterats till J-versionen till en kostnad av 300 milj. kronor

**1991 september:** SAS slutar flyga på Sydamerika. Sista destinationsorten blev São Paulo i Brasilien.

**1991 oktober:** SAS säljer sin sista Douglas DC-10.

**1991 oktober:** Företaget Osterman Helicopter i Göteborg AB övertar Ostermans Aero AB helikopterverksamhet i Stockholm.

**1991, 24 november:** Efter 30 års tjänst pensionerar armén de två sista FPL 53. Den ena flygs till AF 1 där den förvaras för kommande jubileer och den andra skänks till Flygvapenmuseum i Linköping.

**1991, 27 december:** En McDonnell Douglas MD-81 "Dana Viking", OY-KHO, SAS flight 751 till Köpenhamn totalhavererar vid Gottröra kl. 08.51, fyra minuter efter starten från Arlanda. Flygkroppen bryts i tre delar. Olycksorsaken var att is från vingarna sögs in i motorerna som båda stannade. Alla de 130 ombord överlevde, åtta dock med allvarliga skador.

## 1992

Malmö Aviation börjar bedriva reguljär inrikestrafik med plan av typ BAe 146 mellan Stockholm/Bromma och Göteborg resp. Malmö.

Avia och Salair går samman under namnet Avia, ett namn som 1993 byts till Skyways.

Försvarets materielverk meddelar att man beställt tre Gulfstream IV, två för att bl.a. ersätta Sud-Aviation Caravelle, TP 85, och Metro, TP 88. Beteckning blev TP 102A (persontransport) och TP 102B (signalspaning). TP 102A anlände till Sverige i oktober. S 102B blev senare FV-beteckning för TP 102B. S 102B beräknades vara klara för tjänstgöring hösten 1997.

Under 1992 totalhavererade två av flygvapnets flygplan, varvid en förare omkom.

Wapnö Flygklubb i Halmstad bildas som en av flera "FV-personalflygklubbar" som bildades kring 1990 i samband med att flygvapnet sålde ut SK 50 Saab Safir. Ett syfte var att ge även icke flygande personal möjlighet att ta flygcertifikat och idka flygning.

Heliflyg AB använder nattetid en Bell 212 för ambulanshelikopterverksamheten i Östersund. Under dagtid används Aérospatiale AS350 Ecureuil. Dessa ersätts senare med en Aérospatiale AS 360N Dauphin.

Företaget Dala Helikopter AB med huvudkontor i Stockholm och helikopterbas i Särna startas. Med två Hughes 500 och en Hughes 300 opererar företaget i Värmland, Dalarna och Härjedalen samt i Norge.

Företaget SOS Helikoptern Gotland AB startas.

Företaget Heliflyg AB startar ambulansverksamhet för Västerbottens läns landsting med en MBB BO 105 helikopter baserad i Lycksele.

**1992 januari:** Sista flygningen för en Vertol Hkp 4 i flygvapnet görs med start från F 17 Ronneby. Typen fortsatte att användas inom marinen, som övertog ett antal helikoptrar från flygvapnet.

**1992, 1 januari:** Luftfartsverket inför strängare krav på helikoptrar som bland annat innebär att helikoptrar i ambulans- och räddningsverksamhet i mörker skall vara minst tvåmotoriga. Landstingen får fulla ansvaret för all ambulanssjukvård varför Rikspolisstyrelsen ej längre står som huvudman.

**1992, 21 januari:** SAS öppnar trafik på Vilnius och har därigenom trafik med de tre nya baltiska huvudstäderna.

**1992 februari:** SAS köper in Bilspeditions andel av Linjeflyg, som därmed kommer att gå upp i SAS från och med januari 1993.<sup>3</sup>

**1992, 10 februari:** I samband med videofilmning i Kebnekaisemassivet, Norrbottens län kolliderar en Aérospatiale Ecureuil AS 350 B2 helikopter i normal marschfart med marken. Orsaken var avsaknad av visuella referenser i höjddled som en följd av obruten snöyta och ljusförhållanden på platsen. Föraren och en passagerare omkom och två passagerare skadades allvarligt. Helikoptern totalhavererade.

**1992, 26 mars:** Passagerarflygplanet Saab 2000 provflygs i Linköping för första gången. Besättningen bestod av Erik Sjöberg, Sture Rodling och Lennart Nordh.

**1992 april:** Regeringen beslutar om total avreglering av inrikesflyget.

**1992 april:** Företaget SOS Helikoptern Gotland AB börjar ambulansverksamheten med en MBB BO 105 CBS-4 helikopter.

**1992, 7 maj:** En SK 60 från Ljungbyhed havererar på Söderåsen varvid föraren omkommer.

**1992, 19 maj:** JAS 39 Gripen besöker f.f.g. den första Gripen-flottiljen F 7 Såtenäs. (1991?)

**1992 juni:** Reguljärflyg startar åter på Bromma flygplats. Enligt politiska beslut skulle reguljärtrafiken ha varit avvecklad ett antal år tidigare.

**1992, 26 juni:** Försvarets materielverk, FMV, tecknar av-tal med Industrigruppen JAS, IG JAS, om tillverkning av delserie 2, 110 JAS 39 Gripen varav 14 tvåsitsiga JAS 39B.

**1992, augusti (datum?):** Fyra Boeing 737 från Linjeflyg uppträder i formation över Stockholm i samband med den årliga Vattenfestivalen.

**1992, 18 augusti:** En dansk Piper Pa 31 Navajo havererar i Vänern strax före destinationen Karlstadsfältet på grund av bränslebrist. Fem personer omkommer medan tre överlever.

**1992, november:** En HKP 3 med besättning från AF 2 deltar i en arméflygträff i Tyskland där Bell 204-helikopterns långa tjänstgöring i många länders flygvapen- och arméflygorganisationer uppmärksammas. (Ursprungstypen till HKP 3, Bell 204, är känd som "Huey", efter beteckningen UH-1 "Iroquois" i det amerikanska försvaret.)

**1992 december:** Saab 340 AEW/FSR 890, TP 100, senare omdöpt till S 100B "Argus", avsedd att utrustas med spaningsradar PS 890, provflygs för första gången. Sex flygplan av typen beställdes av Flygvapnet.

**1992, 3 december:** En Piper Malibu havererar några minuter efter start från Bromma när föraren förlorar kontrollen över flygplanet i turbulens. Planet slår ned på en förortsgata i Åkeslund några kilometer söder om fältet. Tre personer i planet omkommer men inga människor på marken kommer till skada, mycket tack vare den tidiga timmen.

## 1993

◆ *Det ryska flygvapnet avslöjar planer på att skrota 2.000 plan enbart under 1993.*

Under 1993 totalhavererade tre flygplan i flygvapnet och en förare omkom.

AF 1 organiserar ett ambulanshelikopterkompani varvid två Augusta Bell 412 och en Augusta Bell 412SP hyrs in för verksamheten.

Arméchefen tillsätter en utredning för att få svar på frågan huruvida armén skall skaffa stridsvagnar eller attackhelikoptrar. Utredningen kommer fram till att de båda vapensystemen kompletterar varandra.

Företaget Polar Helikopter i Kiruna startas.

Norrmannen Jan Reinås blir chef för SAS under sju månader (se notis för 3 oktober).<sup>4</sup>

Flygbolaget Golden Air, med rötter från mitten av 70-talet, återkommer under ett nytt ägarskap.

Det totala antalet passagerare på Luftfartsverkets flygplatser minskade under 1993 med 2 %.

**1993, 1 januari:** LIN upphör som bolag och uppgår i SAS.

**1993 26 januari:** Saab presenterar hur man med hjälp av mikroner och högtalare i passagerarkabinen med hjälp av "motljud" kan halvera bullret.

**1993 februari:** Två Lockheed Hercules, TP 84, förses med varnings- och motmedelsutrustning.

**1993, 4 februari:** Björn Andreasson, konstruktör av bl a BA-4, MFI-9 och Saab Safari, avlider.

**1993, 12 februari:** Swedair, f.d. Svensk Flygtjänst, går upp i SAS Commuter.

**1993, 20 februari:** En kapad Tupolev Tu-134 landar på Arlanda. Planet återvände sedan kaparna, ett par som av ekonomiska skäl flytt från Ryssland, har stigit av.

**1993, 25 februari:** Staten överlåter 50 % av ABA-aktierna till SILA och får i utbyte 50 % av SILA-aktierna.

**1993 mars:** Företaget Heliflyg AB börjar ambulansverksamhet för Stockholms läns landsting med två Eurocopter/Kawasaki BK 117 helikoptrar baserade i Gustavsberg nära skärgården.

**1993 april:** Enligt stadsfullmäktige i Stockholm skall Bromma flygfält få vara kvar i ytterligare tio år.

**1993, 15 april:** Flygvapnet avser att använda Saab 105, SK 60, ända till 2010. FMV måste dock ordna fram 100 nya motorer, eftersom de franska motorerna är hårt slitna.

**1993, 25 april:** Transwede blir helägt av KF och Procordia.

**1993, 19 maj:** En Saab 2000 sätter världsrekord i stigning till 9 000 meter för tvåmotoriga turbopropflygplan med tiden 8 minuter och 0,08 sekunder. Piloter var Gideon Singer och Kjell Nordström.

**1993, 4 juni:** Skyways slutar flyga Bromma - Sundsvall och försvinner därmed helt från Bromma.

**1993, 4 juni:** En J 35J Draken från F 10 Ängelholm flyger ned i vattnet under övning på låg höjd. Föraren omkom.

**1993, 8 juni:** Det första serieplanet, JAS 39 Gripen, nr 39102, levereras till FMV.

**1993, 13-26 juni:** Segelflyg-VM hålls på Dala Airport (Rommehed) vid Borlänge. I öppna klassen placerar sig Göran Ax som tvåa.

**1993, 30 juni:** Nedläggningen av F 13 Norrköping markeras med att en Super Puma, HKP 9 Super Puma, som sista maskin landar kl. 14.08 på Bråvalla.

**1993 juli:** Företaget Norrlandsflyg AB köper sin första Sikorsky S-76A helikopter för ambulansverksamheten för Norrbottens läns landsting.

**1993, 1 juli:** Till ny arméflyginspektör och tillika chef för AF 1 utses överste Sten Edholm.

**1993, 3 augusti:** Fyra av de sex ombord omkommer när ett privatplan på väg från Visby störtar nära Västerås strax före landning.

**1993, 8 augusti:** JAS 39 nr 39102, provflygplan nr 2, totalhavererar på Långholmen i Stockholm under en flyguppvisning i samband med Vattenfestivalen. Piloten, Lars Rådeström, räddade sig med raketstolen medan en kvinna på marken får lätta brännskador. Orsaken var bl a brister i det ännu ej helt utvecklade datoriserade styrsystemet.

**1993, 18 augusti:** Flyget kan räkna med att bli kvar på Bromma till 2011, sedan Luftfartsverket godkänt ett förslag från Stockholms stad.

**1993, 26 september:** Transwede får sin första Fokker 100 och flyger Arlanda - Sundsvall. Ytterligare fyra är beställda.

**1993, 1 oktober:** Företaget Osterman Helicopter AB börjar ambulansverksamheten för Uppsala akademiska sjukhus med en Bell 412 helikopter baserad vid räddningsstationen Fyrislund, söder om Uppsala.

**1993, 3 oktober:** VD Jan Carlzon lämnar SAS men fortsätter som ansvarig för samarbetsprojektet Alcazar mellan SAS, Swissair, KLM, och Austrian. Samarbetet sprack dock redan några veckor senare. Norrmannen Jan Reinås efterträder honom, dock bara fram till 1 april året därpå, då Jan Stenberg tar över.

**1993, 26 oktober:** Sista flygningen med Saab 91 Safir, SK 50, inom flygvapnet sker med Sven Sjöling som pilot från Ljungbyhed till Flygvapenmuseum på Malmen.

**1993, 4 november:** FMV beställer 115 motorer Williams/Rolls FJ 44, svensk beteckning RM 15, för att ersätta RM 9 i Saab 105, SK 60. Dragkraft ca 870 kp.

**1993, 21 december:** Saab drar in sin provflygavdelning på Skavsta vid Nyköping.

**1993, 23 december:** FMV beställer ytterligare fem Saab 340AEW efter att ha beställt en tidigare i februari 1993.

**1993, 29 december:** För första gången efter haveriet den 8 augusti 1993 på Långholmen i Stockholm lyfter JAS 39 Gripen med omprogrammerade styrdatorer.

**1993, 31 december:** Danska flygvapnet tar sina sista Saab 35 Draken ur tjänst. Flera av planen säljs till privatpersoner i USA.

#### **1994**

Armén köper fem Agusta-Bell 412HP, HKP 11, för civil räddningstjänst medan flygvapnet avyttrar sina HKP 9B räddningshelikoptrar sedan de blivit överflödiga.

Företaget Heliflyg AB skaffar en Bell 212 helikopter för nattlig ambulansverksamhet för Jämtlands läns landsting. Under dagtid används en Aerospatiale AS 350B på tillfällig dispens.

Saab introducerar den amerikanska lätta helikoptern Schweizer 330 i Sverige.

Medlemstidskriften Pilot Briefing börjar ges ut av Motorflygförbundet inom KSAK.

**1994 januari:** FV sätter in Lockheed C-130 Hercules, TP 84, i nödhjälsarbetet för ex-Jugoslavien.

**1994 januari:** Arméflyget får ett traditionsrum på anrika Krigsskolan Karlberg.

**1994, 1 januari:** SAS och SpiesTravel Group bildar charterbolaget Premiair av bolagen Scanair och det förlustbringande Conair. Sammanslagningen medför vissa tvister om vilken personal som skall få vara kvar.<sup>5</sup>

**1994, 18 januari:** Radarspaningsplanet Saab 340AEW, S 100B, flyger för första gången med den sidriktade Ericsson-radarn "Erieye". Flygvapnet beställde sex S 100B.

**1994, 11 februari:** Svenska och brittiska regeringarna avtalar om samarbete för marknadsföring av JAS 39 Gripen.

**1994, mars:** Arméns första egna Augusta Bell 412HP, HKP 11, anländer till A F1. Senare under året anländer ytterligare fyra HKP 11.

**1994, 31 mars:** Saab 2000 certifieras, dock med vissa begränsningar på grund av ett ännu ej färdigt nytt "fly-by-wire" höjdstyrssystem.

**1994, 1 april:** SAS lägger ned Swedair. Företaget hade då, en gång under namnet Svensk Flygtjänst, varit verksamt sedan 1935.

**1994, 1 april:** Jan Stenberg, med bakgrund i Ericsson-koncernen och jurist, tillträder som koncernchef för SAS. Han kvarstår i denna position till 8 maj 2001, då han efterträds av den förste dansken som chef, Jørgen Lindegaard.

**1994, 4 april:** Det första haveriet med trafikflygplanet Saab SF 340 med omkomna inträffar med ett plan från KLM City Hopper på Schiphol utanför Amsterdam, varvid tre personer dödas.

**1994, 14 april:** Flygvapnets ca 80 Scottish Aviation Bulldog, SK 61, får flygförbud sedan en flygelev fått motorstopp och tvingats nödlanda.

**1994 maj:** Första flygplanet av typ Opus 280, ett tvåsitsigt flygplan avsett för bl.a. flygklubbsverksamhet, presenteras vid sammansättningsfabriken i Hagfors, ASL Hagfors Aero AB. Konstruktionen är en utveckling av Aviation Scotland Ltd:s ARV1 Super 2.

**1994, 6 maj:** JAS 39 Gripen nr 39103 levereras till flygvapnet och följs sedan av nr 5 och 6. Dessa flygplan används endast för skolning av markpersonal.

**1994, 12 juni:** Flygvapnets huvudflygdag 1994 är förlagd till Kungliga Blekinge flygflottilj, F 17 Ronneby, som firar 50-årsjubileum. Jubileumsboken "Från B 3 till Jaktviggen" gavs ut.

**1994, 13 juni:** Stockholms stadsfullmäktige godkänner fortsatt flyg på Bromma till 2011, vilket bekräftas av regeringen den 30 juni 1994.

**1994, 30 juni:** Kungliga Västgöta flygflottilj, F 6 Karlsborg, läggs ned. Kungliga Bråvalla flygflottilj, F 13 Norrköping, läggs ned och jaktdivisionen med JA 37 Viggen har överförts till F 17 Ronneby.

**1994, 1 juli:** Försvarsmakten blir en ny myndighet inom vilken flygvapnet blir en av tre försvarsgrenar. Flygstaben övergår till att bli Flygvapenledningen, ingående i Högkvarteret.<sup>6</sup>

**1994, 1 juli:** Owe Wictorin från flygvapnet blir ÖB efter Bengt Gustafsson.

**1994, 28 juli:** Regeringen beslutar att anskaffa den amerikanska radarjaktroboten AMRAAM till JA 37 Viggen och JAS 39 Gripen. Konkurrenter har varit brittiska Active Sky Flash och franska MICA.

**1994, 21 augusti:** F 14 Halmstad firar 50-årsmed flygdag med bl.a. deltagande av den brittiska uppvisningsgruppen "Red Arrows" från Royal Air Force. Jubileumsboken "Flyget i Mickedala" gavs ut.

**1994, 30 augusti:** Den första Saab 2000 levereras till schweiziska Crossair.

**1994, 1 september:** SAS flyger sista turen på Los Angeles efter 40 års trafik.

**1994, 1 oktober:** Kent Harrskog blir chef för flygvapnet (CFV) efter Lars-Erik Englund.

**1994, 1 oktober:** Tillstånd att fotografera från flygplan över Sverige behövs inte längre. För att sprida tagna bilder krävs dock fortfarande tillstånd.

**1994, 12 oktober:** Kustbevakningen flyttar från Bromma och inviger en ny kustflygstation på Skavsta vid Nyköping.

**1994, 31 oktober:** En helikopter MBB BO-105 CBS-4 tillhörig SOS Helikoptern Gotland AB havererar utanför Gotland varvid samtliga tre ombordvarande omkommer.

**1994, 31 oktober:** Stockholms kommunfullmäktige föreslår att Bromma flygplats skall bebyggas med bostäder från 1997 i strid med vad man själv tidigare fastställt liksom även regeringen.

**1994, 18 november:** På Arlanda invigs en serie flygutställningar som beräknas pågå under två år. Luftfartsverket hoppas kunna öppna ett civilt flygmuseum 1997.

## 1995

Arlanda har över 13 miljoner passagerare under 1995 och Landvetter passerar 3 miljonersgränsen. Luftfartsverkets flygplatser får en 3-procentig ökning till 16,8 miljoner passagerare, näst bäst någonsin.

Många olyckor händer inom privatflyget där 12 personer omkommer. Inom ultralätt flyg omkommer därutöver tre personer och inom skärmflyget två.

SAS gör sin största flygplanbeställning någonsin. 41 st Boeing 737-600 skall börja levereras med början 1998. Under året förses hela flottan med telefon för passagerarna.

Skyways, med rötter i gotländska Avia och redarfamiljen Salén och Salair, blir Sveriges största inrikesbolag vad beträffar antalet destinationer. Med 13 Saab 340 och 3 Fokker 50 flyger bolaget på 22 destinationer. Under året flyger 450.000 passagerare med Skyways.

Svea Flyg grundas i Karlskoga. Man byter år 2003 namn till SWE FLY.

Kustbevakningen och Räddningsverket provar under sommaren en Canadair CL-215 för brandbekämpning på olika platser i Sverige. Man utförde prov även följande år och en utvecklad version demonstrerades också. Man fann att flygplanet var väl lämpat för svenska förhållanden men någon anskaffning skedde ej.

Under året testar AF1 vid armén två exemplar av den amerikanska attackhelikoptern Apache AH-64 och en rysk Mi-28 Havoc.

Västerbottens läns landsting blir enda landsting att anta försvarsmaktens anbud för ambulanshelikopter. AF 1 stationerar en HKP 11 i Lycksele.

**1995, 5 februari:** Lena Lindeberg utnämns till den första kvinnliga flygkaptenen i SAS.

**1995, 15 februari:** Armén tar över ambulansverksamheten för Västerbottens läns landsting och baserar en HKP 11 i Lycksele.

**1995, 12 mars:** Försvarsminister Thage G Peterson indikerar att delserie 3 av JAS 39 Gripen kan senareläggas och minskas från 140 till 50-60 plan. Han hade påverkats av idéer från folkpartiets försvarstalesman Hans Lindblad, som påstått att JA 37 Viggen kunde gångtidsförlängas.

**1995, 14 mars:** Den första JAS 39 Gripen levereras till Malmen för fortsatta prov.

**1995, 26 mars:** Transwede inför rökförbud på alla reguljärflygningar.

**1995 april:** Företaget SOS Helikoptern Gotland AB återupptar ambulansverksamheten, nu med en Eurocopter/Kawasaki BK 117 helikopter efter haveriet 31 oktober året innan.

**1995, 20 april:** Regeringen vill undersöka möjligheterna att lägga ned Bromma flygplats i förtid och tillsätter utredare.

**1995 maj:** Koncessionsnämnden för miljöskydd, som granskar flygvapnets flottiljer, tillåter av bullerskäl bara två divisioner på F 16 Uppsala. F 21 Luleå har tillstånd att flyga med tre divisioner.

**1995, 11 maj:** SAS och Lufthansa undertecknar ett avtal om långtgående samarbete.

**1995, 16 maj:** Saab-Scania AB delas upp i två bolag, Saab AB och Scania AB. Saab AB omfattar: Saab Defence (Saab Military Aircraft, Saab Dynamics, Saab Training Systems), Saab Aircraft (civila flygplan) och Saab Combitech. (Personbilstillverkningen utgjorde sedan 1990 ett separat bolag, delvis ägt av General Motors.) VD för Saab AB blev Bengt Halse.

**1995, 22 maj:** Ett nytt charterflygbolag, Sunways, börjar flyga med två Boeing 757.

**1995 juni:** Saab 105, Sk 60, med motor RM15/Williams FJ44 provflygs. Saab och F 5 Ljungbyhed har gjort konverteringarna. RM15 är nära 20 % starkare och dessutom lättare än den tidigare RM9B.

**1995, 12 juni:** Saab Aircraft och British Aerospace tillkännager ett samarbetsavtal om tillverkning och marknadsföring av JAS 39 Gripen för export.

Saab Aircraft säljer 25 Saab 340Plus till American Eagle (de har tidigare 177 Saab 340A/B) och 10 till Express Airlines, Atlanta.

**1995, 3 juli:** En Piper Pawnee försedd med en modifierad Volvo bilmotor gör i Eskilstuna sin jungfruflygning med Lars Broberg vid spakarna. Den två timmar långa flygningen med en högteknologisk motor visar att denna fungerar väl även i luften.

**1995, 11 juli:** Efter ett mångårigt restaureringsarbete vid F 10 i Ängelholm, flyger en J 29 igen i Sverige för första gången på 19 år. Rolf Rimsby är pilot. Restaureringsarbetet har krävt ca 5 000 arbetstimmar av frivilliga krafter samt stöd från Saab, Volvo, Flygvapenmuseum samt F 10.

**1995, 5 augusti:** På F 10 Ängelholms flygdag visas "Gul Rudolf" upp i luften och på marken inför en stor publik. Pilot var Bertil Gerhardt.

**1995, 28 augusti:** Den första av två S 102B, Gulfstream IV, modifierad för signalspaning, anländer till F 16M Malmen. De skall 1997 ersätta Sud-Aviation Caravelle, Tp 85.

**1995, 1 september:** Birgitta Böhlin blir chef för Försvarets materielverk. Hon blir därigenom den första kvinna som regelbundet deltar i den militära ledningens arbete.

**1995, 29 september:** Saab 39 Gripen i tvåsitsig version JAS 39B presenteras i Linköping. Typen kommer att levereras med början 1998.

**1995, 6 oktober:** Den första Saab 105, SK 60, med nya RM-15-motorer från Rolls Williams lyfter från Saab, Linköping. Förare är Magnus Ljungdahl från Saab och Jård Gisselman från FMV:Prov.



**1995, 25 oktober:** Transwede säljer sitt bolag för flygplansunderhåll till FFV Aerotech.

**1995, 27 oktober:** Den svenska filmen ”Älskar – älskar inte” som till en del utspelas i flygvapenmiljö och har slagkraftiga flygscener, har premiär.<sup>7</sup>

**1995, 1 november:** En HKP 9 från AF 2 totalhavererar varvid två personer blir lindrigt skadade. Detta är första totalhaveriet vid AF 2.

**1995, 1 november:** Företaget Heliflyg AB ersätter sina Aerospatiale AS 350B och Bell 212 helikoptrar med en Aerospatiale SA365N för ambulansverksamheten för Jämtlands läns landsting.

**1995, 29 december:** När JAS 39 Gripen genomför flygning nr 2.000 har 90 % av planerade prov gjorts.

## 1996

◆ *Den holländska flygplanstillverkaren Fokker begär sig själv i konkurs, 15 mars, och går därmed till historien.*

Under våren besöker en Sikorsky CH-53 Stallion AF 1 i Boden. Helikoptern är västvärldens näst största helikopter med en huvudrotor och stjärtrotor. Den licenstillverkas i Tyskland och ännu större är bara en annan version av samma helikoptertyp.

**1996, 1 januari:** Företaget Norrlandsflyg AB tar över EMS-helikopter verksamheten för Uppsala Akademiska Sjukhus. (EMS=Emergency Medical Services.)

**1996, 3 februari:** Det första dödshaveriet med varmluftsballong inträffar i Sverige vid kollision med en kraftledning norr om i Uppsala. Korgen fattar eld och separerar från ballongen och vid fallet mot marken omkommer en passagerare när hon får de övriga två ombord över sig vilka får allvarliga kross- och brännskador.

**1996, 12 mars:** Amerikanska Mesaba Aviation beställer 30 nya och 20 begagnade Saab SF 340 med option på ytterligare 22 nya, en miljardorder.

**1996, 25 mars:** En SK 60 störtar på havsisen vid lågflygning utanför Gävle och de två ombord omkommer.

**1996, 27 mars:** Socialdemokraterna i Stockholm kräver att regeringen lägger ned Bromma vid årsskiftet 1997 - 98.

**1996, 10 april:** SAS moderbolag, DDL, DNL och ABA, får i framtiden som enda uppgift att förvalta ägarandelarna. Bolagen byter namn till SAS Danmark, SAS Norge resp. SAS Sverige AB.

**1996, 29 april:** Den tvåsitsiga versionen JAS 39B Gripen premiärflyger.

**1996, 11-12 maj:** Luftfartsverket lanserar ”Hela Sverige flyger” med öppet hus på alla sina 19 flygplatser. Bromma firar sitt 60-årsjubileum med en ny bok, markutställning men utan flyguppvisning, kanske för att inte tappa stöd bland de kringboende.

**1996, juni:** Trans Jet Airways AB (Transjet) grundas av Thomas Johansson. Affärsidén är att hyra ut flygplan med besättningar till researrangörer.<sup>8</sup>

**1996, 1 juni:** SAS inför rökförbud på linjerna i Europa med undantag av de östra delarna.

**1996, 1 juni:** Företaget Osterman Helicopter AB tar över EMS-helikopter verksamheten för Stockholm läns landsting och köper företaget Heliflyg AB:s bas i Gustavsberg. De köper även Heliflygs Eurocopter BK117 samt en amerikansk Bell 212.

**1996, 9 juni:** Gripen centrum på F 7 Såtenäs invigs i närvaro av kungaparet.

**1996, 19 juni:** Luftfartsverkets generaldirektör godkänner en nedläggning av Bromma men kräver att Stockholms-området får en alternativ flygplats, helst på Södertörn.

**1996, 1 juli:** Till ny chef för AF 1 utses överstelöjtnant Peter Backlund.

**1996, 25 augusti:** Vid flygvapnets jubileumsflygdag, 70-årsdagen, på F 5 Ljungbyhed, visas bl.a. JAS 39 Gripen

i fyrgrupp och i enskild avancerad flygning. Beräknad publiksiffra närmare 80 000. Samtidigt är detta F 5:s tack och farväl.

**1996, 3 september:** Norska Braathens SAFE köper hälften av Transwede.

**1996, 19 september:** En försvarsproposition läggs fram i riksdagen vilken bl a innebär att flygvapnets krigsflygdivisioner minskar i antal från 16 till 13.

**1996, 16 oktober:** Under ett spaningsuppdrag med en rote Viggen med en planerad fotografering av det ryska örlogsfartyget Peter den Store kolliderar ett av planen med vattenytan sydost om Gotland vavid piloten omkommer.

**1996, 17 oktober:** SAS får sin första McDonnell Douglas MD-90. Ytterligare sju skall levereras.

**1996, 14 december:** Det av Håkan Lans och hans företag GP&C med stöd av bl a Luftfartsverket och SAS utvecklade navigerings/övervakningssystemet baserat på GPS och en datalänk som ger flygplanbesättningarna en överblick av av trafiken omkring dem, demonstreras vid en certifieringsflygning av utrustningen i en SAS Fokker F-28.

**1996, 31 december:** Rikspolisstyrelsens dispens att utföra ambulansuppdrag med Bell 206 i Göteborg upphör.

**1997**

West Air Sweden, som sedan drygt 5 år har inriktat sig på postflyg, utökar denna verksamhet jämte sitt fraktflyg ytterligare genom att öka sitt flygplanbestånd och flytta sin operativa bas från Karlstad till Lidköping.

**1997, 21 januari:** Kulturnämnden i Stockholm beslutar att terminalen, flygledartornet och hangar A på Bromma blir kulturminnen.

**1997, 24 januari:** SAS tar emot den första av sex beställda Saab 2000.

**1997, 6 mars:** De skandinaviska regeringarna förlänger konsortialavtalet för SAS till 2020.

**1997, 15 mars:** Under kalkspridning med en Bell 205A-1 över ett myrmarksområde strax söder om Lofssjön i Jämtlands län startar helikoptern med en just fylld kalkbehållare hängande under sig. På fem till tio meters höjd över marken separerar huvudrotorn från helikoptern som slår i marken. Föraren skadas lindrigt. Sedan ett huvudrotorblad slagit av stjärtbommen flyger rotorn med en del av rotormasten iväg och träffar en redskapsbod 125 meter från startplatsen. Boden välter och en flygtekniker på väg ut omkommer.

**1997, 11 april:** Volvo Aero i Arboga lägger ned verksamheten och 500 personer mister arbetet. Av de ca 250 personer som erbjuds följa med till Trollhättan flyttar de flesta tillbaka till Arboga och andra anställningar.

**1997, 15 april:** Under inspektion av 10 kV kraftledning på ön Tjörn i Västra Götalands län kolliderar en Schweizer 269C helikopter med en korsande kraftledning strax nordost om Skärhamn. Helikoptern slår ner på en liten äng och börjar brinna. Ett vittne lyckas dra föraren, som har omfattande brännskador, bort från helikoptern men lyckas inte nå besiktningssmannen som omkommer.

**1997, 14 maj:** SAS tillkännager att man tillsammans med Lufthansa, Air Canada, United Airlines och Thai Airways avser samarbeta inom den globala "Star Alliance".

**1997, 31 maj:** Hemmabyggarna EAA har Fly-in på Barkarby med 280 deltagande flygplan.

**1997, juni:** En delserie 3 av JAS 39 Gripen omfattande 64 plan beställs.

**1997, 7 juni:** En BAC One-Eleven 525FT från Tarom, reg YR-BCM, kör av banan på Arlanda efter att noshjulet skadats vid en mindre väl utförd landning. Planet kom sedan att användas vid räddningsövningar vid Försvarsmaktens Halmstadskolor (FMHS) istället för som planerat en Caravelle från Flygvapnet. Denna kunde därigenom bevaras genom att deponeras hos Le Caravelle Club. (Se även notis för 28 januari 1999).

**1997, 7 juni:** 100 fallskärmshoppare sätter nytt nordiskt rekord i formationshopp.

**1997, 8 juni:** Under start med en Schweizer 269C helikopter från en skogsglänta vid Norredatorp, Funbo i Uppsala län börjar motorn gå orent och förlora effekt. Effekten räcker inte till för att bibehålla flyghöjden så

föraren nödlandar. Helikoptern slår ned i ett område med ungskog och träffar marken i rättvänt läge. Inga personskador uppstår men helikoptern får betydande skador.

**1997, 11 juni:** Flygvapensmuseums Saab B 17A lyfter efter flera års omfattande restaureringsarbete med Kjell Nordström vid spakarna. Flygplanet deltar i flyguppvisningarna i samband med Saabs 60-årsjubileum i Linköping 6-7 september.

**1997, 12 juni:** Det irländska lågprisflygbolaget Ryanair börjar två dagliga turer mellan Skavsta, Nyköping, och Stansted, London. Detta är Skavstas första reguljära internationella förbindelse.

**1997, 20 juni:** FV donerar en Saab J 32 Lansen till Österrike.

**1997, 26 juni:** Den sista examen på Krigsflygskolan i Ljungbyhed äger rum när 12 elever utexamineras. Sammalagt genom åren har 5345 vingar delats ut i skolans regi, varav 430 vid Reserv- och Flygreservskolorna under och strax efter beredskapen. I fortsättningen skall utbildningen äga rum på F 10 i Ängelholm. Se Sven Stridsbergs artikel i SFT 4/1997.

**1997, 26 juni:** Flygvapnets målflygdivision läggs ned.

**1997, 30 juni:** Den sista flygningen på F 15 i Söderhamn äger rum då "Olle 85" landar klockan 15.21 som sista plan i avskedsflygningen. Året därpå, 1998, läggs flottiljen ned.

**1997, 26 augusti:** SAS Commuter beställer 15 De Havilland Dash 8.

**1997, 1 september:** SAS inför rökförbud på alla linjer.

**1997, 3 september:** Riksantikvarien föreslår att Bromma flygplats med byggnader förklaras som byggnadsminnesmärke.

**1997, 21 september:** Karlstads nya flygplats invigs, 18 kilometer nordväst om staden. Den har moderna inflygningshjälpmedel och en 2 500 m lång bana, som kan användas för tung flygtrafik.

**1997, 11 december:** Krigsflygskolan i Ljungbyhed avslutar verksamheten med att tolv Saab 105, Sk 60, avskedsflyger över Skåne i formation som en julgran. Verksamheten överflyttas under några år till Ängelholm, och efter F 10:s nedläggning årsskiftet 2002/2003 en kort tid till F 16, innan den 1 juli 2003 etableras på Malmen, organiserad under F 17.

**1997, 15 december:** Saab beslutar att lägga ned tillverkningen av Saab 340 och Saab 2000. Det var ej möjligt att få tillverkningen lönsam. Totalt kom 459 resp. 63 plan att tillverkas. (Ulf Edlund anger i Saab-minnen 456 resp 60 levererade)

**1997, 31 december:** Det nya svenska charterflygbolaget Novair får sin första Airbus A320.

## 1998

♦ *Fornebu flygplats vid Oslo stängs 8 oktober och den nya flygplatsen vid Gardermoen öppnas. Man har stora svårigheter att få trafiken att flyta många månader efter invigningen.*

Helikopterföretaget Kallax Flyg AB bildas med huvudkontor i Piteå. Företaget ägs av Stenvalls Trä som också äger Kiruna Flyg i Kiruna. Företaget opererar med 10 helikoptrar.

Under året flyttar polisens helikopterverksamhet från Barkarby flygfält till Tullinge flygfält.

**1998, 1 januari:** Försvarets Helikopterflottilj bildas genom sammanslagning av arméns, marinens och flygvapnets helikopterförband. Den består av fyra helikopterskvadroner: 1. hkpskv i Boden, 2. hkpskv på Berga, 3. hkpskv i Ronneby och 5. Hkpskv på Säve. Chef blir kommandör Hans Neckman. 3 februari sker själva invigningen på Malmen.

**1998, januari:** Försvarmakten testar franska Eurocopter Tiger.

**1998, 1 januari:** Lunds universitet övertar ansvaret för Trafikflygarhögskolan, TFHS, Ljungbyhed.

**1998, 20 januari:** SAS övertar 100 procent av aktierna i det största finska regionalflygbolaget Air Bothnia.

**1998, 22 januari:** Boeing 737-600 premiärflyger vid fabriken. SAS är första kund.

**1998, 10 februari:** En utredning visar att nedläggning av Bromma flygplats till 2001 inte är möjlig; utredaren föreslår i stället 2006.

**1998, 15 februari:** Under återflygning mot helikopterbasen vid Lycksele flygplats efter en ambulansflygning med en HKP 11, Agusta-Bell 312HP, till Norrlands Universitetssjukhus i Umeå möter en kraftig snöby i begynnande mörker. Befälhavaren följer Umeälven med reducerad fart och höjd för bibehållande av marksikt och den normala inflygningsvägen mot den närbelägna basen. Snöfallets intensitet ökar och befälhavaren svänger höger för att landa nordost om älven. Helikoptern hamnar i medvind på ca fem meters höjd och alla yttre referenser förloras av uppvirvlande snö. Helikoptern förlorar höjd och slår rättvänd ned i den snötäckta isen. Inga allvarliga personskador uppstår men helikoptern får allvarliga strukturskador.

**1998, 19 februari:** Nyge Aero övertar det norska målflygföretaget Norsk Flytjeneste.

**1998, 5 mars:** Transwede köps upp helt av norska Braathens.

**1998, 17 mars:** Svenska Flygföretagens Riksförbund bildas genom sammanslagning av Helikopterföretagen och Trafikflygföretagen; 38 medlemmar.

**1998, 30 mars:** Luftfartsverket begär hos Koncessionsnämnden ökning av koncessionen för Arlanda från 275 000 till 315 000 flygplanrörelser.

**1998, 1 april:** För första gången sedan 30-talet har flygvapnet mindre än 300 aktiva flygplan.

**1998, 3 april:** CFV begär att beställda tredje delserien av JAS 39 Gripen skall få utrustning för lufttanking.

**1998, 23 april:** SAS köper 25 % av aktierna i Skyways.

**1998, 29 april:** British Aerospace, Bae, en av Europas ledande flygindustrier med 42 000 anställda, träffar avtal med Saab om att för 3,5 miljarder kronor köpa 35% av aktierna i Saab.

**1998, 12 maj:** Under kraftlinjebesiktning av högspänningsnät med en McDonnell Douglas 269C helikopter blir solljuset så besvärande att föraren beslutar att landa på en inäga vid Yxnanäs i Blekinge län för att ta på solglasögon. På låg höjd upptäcker föraren en korsande lågspänningsledning men lyckas inte hindra kollision med denna. Samtliga linor i ledningen klipps av men helikoptern landar utan större problem. Skador uppstår på huvud- och stjärtrotorbladen.

**1998, 13 maj:** Flygvapenmuseum får det enda saknade militära Saab-flygplanet, J 21R, sedan en grupp Saabveteraner byggt om en av museets propellerdrivna J 21.

**1998, 3 juni:** FMV skriver avtal med Skyways om underhåll av försvarets sju Saab 340.

**1998, 10 juni:** Sverige och Polen tecknar avtal om samarbete vid flygräddning.

**1998, 22 juni:** Det civila flygmuseet på Alanda, Arlanda Aerospace Expo, öppnas för allmänheten i en anspråkslös förrådsbyggnad vid det s.k. Benstocken-området. Den officiella invigningen äger rum 17 september då landshövding Ulf Adelson klippte de blågula band som lät några ballonger stiga mot lokalens tak. Museet drivs i form av en stiftelse där bl a SAS, Luftfartsverket, Rymdbolaget, Volvo Flygmotor samt Saab ingår.

**1998, 30 juni:** Krigsflygskolan i Ljungbyhed läggs ned varvid CFV Kent Harrskog förrättar nedläggningen och avtäckar en minnessten som sitt sista tjänsteuppdrag som CFV. Skolverksamheten var sedan 1997 överflyttad till F 10. Se SFT nr 4/1998.

**1998, 30 juni:** Flygvapnet upphör som egen vapengren och ingår tillsammans med armén och marinen i ny organisation, Försvarmakten, med en generalinspektör som chef för flygvapnet (FVI i st f CFV). Den förste på denna post blir generalmajor Jan Jonsson.

**1998, 7 juli:** SAS Commuter ökar sin beställning av De Havilland Dash 8 till 17 st.

**1998, 10 juli:** Malmö Aviation lägger ned trafiken mellan Stockholm och Ängelholm och kapaciteten utnyttjas i

stället på Göteborg.

**1998, 10 juli:** 90 procent av aktierna i Skavsta flygplats säljs till ett brittiskt fastighetsbolag för 270 milj kr som även tar över personal och drift.

**1998, 11 juli:** Gotlands flygmuseum invigs på Visby flygplats. Största delen av utställningen kommer från det nedlagda Kåremo flygmuseum.

**1998, 13 juli:** Braathens lägger ned linjerna Stockholm -Sundsvall och Stockholm - Östersund.

**1998, 26 juli:** En Agusta-Bell 206B helikopter hämtar fyra passagerare vid Trontjärnarna i Jämtlands län för flygning till Tossåsen. Efter start och fartökning till ca 35 knop svänger föraren höger under stigning. Helikoptern träffas då av en vindstöt, tappar lyftkraft och sjunker mot marken. Föraren svänger upp mot vinden men lyckas inte hindra att helikoptern slår i marken. Vid sättningen välter helikoptern och lägger sig på sidan. En passagerare skadas lindrigt och skador uppstår på rotorerna och skrovet.

**1998, 8 augusti:** 107 fallskärmschoppare sätter svenskt rekord i formationschoppning över Karlsborg.

**1998, 24 augusti:** KSAK inleder renovering av banan på Ålleberg. Den skall vara klar till våren 1999.

**1998, 28 augusti:** Regeringen lämnar 18 miljoner till det nya flygplatsbolaget i Ljungbyhed. Lunds universitet får fem miljoner per år 1998 - 2000 som stöd åt Trafikflygarhögskolan, TFHS.

**1998 september:** Företaget Osterman Helicopter AB köper en Eurocopter EC 120B Colibri helikopter. Det är den första svenskregistrerade och den åttonde som tillverkats.

**1998, 18 september:** SAS får sin första Boeing 737-600.

**1998, 25 september:** TP 103 är beteckningen på Cessna Citation II, en businessjet; baseras på F17 Ronneby.

**1998, 8 oktober:** Kl. 20.00 genomför Luftfartsverket en total omläggning av luftlederna i Sverige. SAS ställde in en tredjedel av trafiken på grund av omfattande förseningar. Det tog några veckor, innan trafiken hade blivit intrimmad igen.

**1998, 19 oktober:** Max Schesny avlider 95 år gammal. Han hade följt med som mekaniker på de första Junkersplanen till Sverige redan 1924 och blev kvar här sedan dess.

**1998, 22 oktober:** Regeringen avsätter 90 av de 140 miljoner som beräknas gå åt för utbyggnad av Kallax flygplats i Luleå för internationell trafik.

**1998, 30 oktober:** Saab levererar sitt 500:e regionalflygplan, en Saab 340 till Mesaba i USA.

**1998, 1 november:** Finnair fyller 75 år.

**1998, 3 november:** Segelflygverkstaden på Ålleberg lämnar in konkursansökan. Orsakerna är ökad konkurrens och en minskning av antalet reparationskrävande haverier.

**1998, 10 november:** Arlandas bana 3 börjar byggas.

**1998, 10 november:** Under rendrivning på 40-50 meters höjd över marken och med en fart av ca 50 mph i lätt snöfall stannar motorn på en Hughes 369D helikopter. På grund av låg höjd och fart hinner inte föraren få full kontroll av autorotationen innan helikoptern slår i marken på Hällbäcksberget mellan Sorsele och Heden i Västerbottens län. Vid nedslaget knäcks vänster landställ och huvudrotorn slår i marken. Föraren blir allvarligt ryggskadad men passageraren blir endast lindrigt skadad.

**1998, 14 november:** Efter tankning av en Bell 206B på en snöröjd plan ca 5 km norr om Sorsele i Västerbottens län flyttas helikoptern under hovring på två till tre meters höjd. Uppvirvlande snö gör att föraren inte upptäcker att helikoptern driver mot ett virkesupplag där huvudrotorn träffar en takstötta. Helikoptern slår ned med nosen i marken och lägger sig på vänster sida. Huvudrotorn separerar från masten, stjärtbommen slås av och omfattande skador uppstår på kabinens främre del. Föraren skadas lindrigt.

**1998, 22 november:** Koncessionsnämnden vill stoppa allt jetflyg på Bromma, men regeringen avslår begäran.

**1998, 8 december:** Kapten Per Amelin från F10 Ängelholm genomför den sista officiella flygningen inom Flygvapnet med Saab Draken, en för detta unika tillfälle division 2-blåmålad J 35J, på översidan prydd med 2:a divisionens dödsskallesymbol. Flygplanet överlämnades senare till Flygvapenmuseum.

**1998, 16 december:** Arlanda får tillstånd av Koncessionsnämnden att öka trafiken från 275.000 till 315.000 starter per år.

**1999**

♦ *Bertrand Piccard och Brian Jones flyger i mars jorden runt med ballong på drygt 19 dagar.*

1999 blir ett rekordår för Luftfartsverkets flygplatser med en 5,5 % ökning av antalet resenärer till nästan 22 miljoner.

Försvarsmaktens helikopterflottilj får över 1200 larm vilket ledde till att 117 personer undsattes. Den omfattande skogsbranden i Tyresta söder om Stockholm i början av augusti innebar en stor insats.

Flygvapnet avyttrar sina HKP 3B.

Helikopterföretaget Stockholms Helikoptertjänst AB bildas. Företaget opererar med fyra helikoptrar.

Företaget West Helicopter AB startas i Tärnaby.

**1999, 1 januari:** Norrlandsflyg AB förnyar kontraktet med Uppsala Akademiska Sjukhus och ersätter sin Sikorsky S-76 med en ny S-76++ med starkare motor.

**1999, 7 januari:** Företaget Osterman Helicopter AB ersätter sin Eurocopter BK 117 helikopter med en ny Eurocopter EC 135 vid EMS-basen i Gustavsberg.

**1999, 11 januari:** Skyways börjar flyga med det 50-sitsiga brasilianska Embraer 145 mellan Göteborg och Helsingfors.

**1999, 26 januari:** Efter 36 år i flygvapnet slutar Agusta-Bell 204, Hkp 3B, att flyga. De sju maskinerna levererades 1962.

**1999, 28 januari:** En av Flygvapnets två Sud Aviation Caravelle, TP 85, tar avsked från Malmen och flygs till Arlanda, där "Le Caravelle Club" tar hand om det som en deposition från Flygvapenmuseum. Det andra planet är bevarat vid Flygvapenmuseet på Malmen.

**1999 mars:** Osterman Helicopter ersätter sin Kawasaki BK117 med en Eurocopter EC 135 vid basen i Gustavsberg. Denna EC 135 ersätts av en ny i februari 2000.

**1999, 7 mars:** Under inflygning för landning på Örebro flygplats med en Aerospatiale AS 355 F1 lossnar vänster transmissionskåpa som träffar huvudrotorn. Normal landning kan dock slutföras. Kåpan slås sönder och huvudrotorn skadas.

**1999, 17 mars:** Företaget Ostermans Aero AB köps av finska Patria Finavitec OY och byter namn till Patria Ostermans Aero.

**1999, 20 mars:** Den nya passagerarterminalen på Kalmar flygplats invigs.

**1999, 27 mars:** Flying Enterprise lägger ned linjen Halmstad - Bromma.

**1999, 31 mars:** Frågan om ny flygplats efter Bromma går vidare. Luftfartsverket förordar Hall eller Tullinge på Södertörn, i tredje hand Almnäs väster om Södertälje. Senare satte Näringsdepartementet stopp för alternativet Tullinge.

**1999, 3 april:** Under inflygning för landning under mörker med en Sikorsky S-76A ambulanshelikopter vid Kamasjaure, ca 25 km nordost om Torneträsk i Norrbottens län, förlorar besättningen yttre referenser på grund av kraftigt snödrev i hård vind. Strax därefter slår helikoptern i marken. Läkaren ombord får en lindrig ryggskada och betydande skador uppstår på helikoptern.

**1999, 6 april:** Saab köper Nyge Aero målflyg och service.

**1999, 8 april:** Ljungbyhed återinvigs som flygplats, nu med Klippans kommun som huvudman.

**1999, 8 april:** Luftfartsverket beslutar om om- och tillbyggnad av Arlanda flygplats. Inte mindre än 6 miljarder är priset inklusive bana 3.

**1999, 25 april:** Efter upphovring och förberedelser för start från ett litet fält nära Åkersberga i Stockholms län får en Robinson R22 helikopter en rollstörning åt höger. Föraren försöker korrigera men upplever att spakutslagen inte räcker till och huvudrotorbladen kolliderar med marken. Helikoptern blir liggande på höger sida med betydande skador. Inga personskador uppstår.

**1999, 29 april:** Den sista Saab 2000 levereras till schweiziska Crossair som också var typens första kund. Totalt kom 63 exemplar att tillverkas.

**1999, 30 april:** Arlanda passerar Kastrup i antal passagerare och är den största flygplatsen i Skandinavien.

**1999, 21 juni:** Under hovring med avsikt att parkera en Aerospatiale AS 355 F-1 helikopter utanför hangaren vid Rådanäs, Mölnlycke Västra Götalands län upplever föraren ett kraftigt vindkast framifrån som sänker stjärtbommen. Föraren lyfter stigspaken men stjärtrotorn slår i marken och helikoptern girar höger. Föraren för ned stigspaken helt och helikoptern slår i marken. Betydande skador uppstår på helikoptern.

**1999, 6 juli:** Under landning med en Hughes 269C helikopter på en inäga på Vättersö i Stockholms län träffar huvudrotorn en högspänningsledning som brister och tvinnas runt rotoraxeln. Helikoptern välter åt höger, slår i marken och totalhavererar. Inga personskador uppstår.

**1999, 25 juli:** På 90-årsdagen av Louis Blériots flygning över Engelska kanalen i sin Blériot XI flyger Mikael Carlson med sitt egenhändigt restaurerade plan av samma typ samma sträcka. Svensk Flyghistorisk Förening är en av sponsorererna.

**1999, 27 augusti:** Carl XVI Gustaf inviger Pajala flygplats. Banan är 1 420 meter lång och 35 meter bred.

**1999, 3 september:** Den första SK 37E överlämnas till F 4 i Östersund. SK 37E är ombyggda skolviggen som skall användas för träning i elektroniskt storkrig.

**1999, 14 september:** Regeringen K-märker vissa byggnader på Bromma flygplats, såsom tornet och stora avgångshallen.

**1999, 20 september:** En JAS 39 Gripen kommer under en stridsövning in i störd luft bakom målflygplanet och piloten tvingas lämna planet med sin raketstol. Den välbehållne piloten hamnar i Vänern liksom planet.

**1999, 8 oktober:** En Saab 2000, SAS "Gir Viking", SE-LSF, rullar rakt igenom en hangarport på Arlanda och blir totalförstört.

**1999, 31 oktober:** Den sista flygningen med en av de 20 Fokker F.28 som SAS ärvde vid övertagandet av Linjeflyg 1992 sker till Ängelholm med press och planet närstående personer.

**1999, 21 november:** Under rendrivning vid Valle, Borgafjäll i Västerbottens län med en Hughes 269C helikopter minskar föraren fart och höjd för att komma i läge på 10-20 meters höjd över marken då motorvarvet sjunker. Föraren svänger höger men motorvarvet fortsätter att sjunka och helikoptern sjunker igenom, slår i marken och tippar över på vänster sida. Inga personskador men betydande skador på helikoptern.

**1999, 24 november:** Den nya snabbjärnvägen mellan Stockholms Central och Arlandas terminalområde invigs av kungaparet. Resan tar 20 minuter mot tidigare 45 minuter med buss. På Frösön i Östersund nyinvigs samma dag flygplatsen av landshövdingen Kristina Persson. Banan har förlängts till 2 500 meter och bärigheten har tredubblats vilket medger trafik med stora charterplan.

**1999, 3 december:** Saab och British Aerospace undertecknar i Pretoria ett kontrakt med Sydafrika som köper 28 Gripenplan och 24 skolplan typ BAe Hawk. Kontraktssumman rör sig om ca 16 miljarder SEK och de olika slag av motköp som ingår i avtalet värderas till storleksordningen 75 miljarder.

**1999, 9 december:** En Piper PA-31 Navajo, SE-GDN, störtar strax efter start ca 8 km nordväst om

Sundsvall/Härnösands flygplats (Midlanda). Samtliga 8 ombord omkommer.

**1999, 15 december:** KSAK, världens äldsta nationella flygklubb näst efter den franska, firar sitt 100-årsjubileum. Man utlyser år 2000 till Flygets år.

**1999, 28 december:** Volvo Aero lägger ned sin verksamhet i Arboga som utgjort fortsättningen på det som på 40-talet börjat som CVA, flygvapnets Centrala Verkstäder i Arboga.

#### Noter:

<sup>1</sup> Sex av de ca 250 svenskarna som ingick i F 19 var närvarande vid avtäckandet av minnesstenen i Olkkajärvi, nämligen Ian Iacobi, Thure Hansson, Bertil Östholm, Arne Frykholm, Carl Rask samt Gunnar Rissler. Se även SFT nr 1/1990 samt 5/1990.

<sup>2</sup> Christina Ericsson berättar om IACE 90 (International Air Cadet Exchange) och speciellt då sitt eget deltagande och upplevelserna i USA i SFT nr 6/1990.

<sup>3</sup> Från 1 januari 1992 gällde konkurrens mellan SAS och Linjeflyg såsom ett resultat av tidigare diskussioner om en mer omfattande avreglering av inrikesflyget. Detta överspelades nu av SAS köp av Linjeflyg i februari. Om denna och annan avreglering av inrikesflyget kan läsas i en studie gjord på uppdrag av Statens Institut för Kommunikationsanalys (SIKA), presenterad 1999, och med titeln "De avreglerade marknaderna för långväga kollektiva persontransporter i Sverige och järnvägens rullande materiel" (Hultén, Alexandersson och Nordenlöw). I årsboken "I luften 2003" konstateras (sid 10) att SAS med partners uppnådde i det närmaste monopol, trots att bolag som Transwede hade 30-40 % lägre kostnader. En av flera orsaker sägs vara att bokning via Internet ännu ej var möjlig samt att det denna tid ännu var möjligt för en stark aktör att tillämpa prisdumpning.

<sup>4</sup> Reinås inkallades tillfälligt för att koncentrera SAS verksamhet till att transportera passagerare. "*He repeated the Nicolin trick, with a cheerful Norwegian disposition*". Han var en jogging-entusiast som ibland sprang vilse i den för en norrman främmande omgivningen kring SAS huvudkontor. Allt enligt SAS 50-årsbok.

<sup>5</sup> Premiair får som ny ägare 1996 en svensk researrangörsgrupp bakom vilken står brittiska intressen (Airtours). 2002 blir namnet My Travel Airways.

<sup>6</sup> Denna omorganisationen 1994 av försvarets toppnivå har militärhistorikern Jan von Konow ur ett historiskt och heraldiskt perspektiv beskrivit som "Nordenskiölds postuma triumf" och förklarar detta sålunda: "Arméns generalstabskår utgjorde en nagel i ögat på flygvapnets officerare. Deras försvarsgren saknade ju en motsvarande elit. Antingen skulle flyget också ha en generalstabskår eller arméns generalstabskår tas bort, i jämlikhetens namn. Det blev det senare alternativet som vann. Under förbluffande ringa motstånd från arméns sida fann sig generalstabskåren – en gång "arméns salt" – att låta sig kringrännas för att slutligen bli upplöst. Inseglet på abdikationen blev bildandet av en enda myndighet för hela försvarsmakten 1994. Därmed försvann i ett svep försvarsstaben och de tre försvarsgrenscheferna med tillhörande staber samt den till arméstaben anknutna generalstabskåren. På sätt och vis kan sägas, att Bengt Nordenskiöld postumt vann sin eftertraktade triumf. Och nu står vi där: profillös utjämning är uppnådd – alla högkvartersofficerare står med det forna kvalitetstecknet. Fjädrarna är inte lånta utan stulna." Se [http://www.aff.a.se/vf2005\\_3/Debatt%20Konow%20sid%2016.htm](http://www.aff.a.se/vf2005_3/Debatt%20Konow%20sid%2016.htm) där även Nordenskiölds agerande och relation till dåvarande ÖB berörs.

<sup>7</sup> Filmen "Älskar – älskar inte" är föremål för en insiktsfull recension och begrundan av Folke P Sandahl, f d FV-pilot i Officerstidningen nr 9/10 1995. Där erfars att första halvtimmen innehåller intensiva flygscener med Viggen där Såtenäs bildar kuliss. "Hög fart, starkt oväsen, täta motivväxlingar, tvära manövrer nära marken - häftigt alltså". Filmen handlar främst om hur man klarar den livskris det är att plötsligt bli svårt handikappad. För regin svarade Mikael Hylin och bland skådespelarna märktes bl a Thomas Hanzon, Marika Lagerkrantz och Camilla Lundén. Amerikanen Clay Lacy flög den LearJet varifrån många av air-to-air scenerna togs. Andra scener filmades från en kamera monterad i en SK 37 samt från en SK 60 med Alf Ingesson-Thor som pilot.

<sup>8</sup> Trans Jet Airways ådrog sig sommaren 2002 svår kritik från Luftfartsinspektionen. Man kunde inte reorganisera verksamheten utan gick i konkurs.